

האליזר

עלון לשבת קודש

בס"ד

דברי מחשבה והלכה, ומהנעשה בבתי הכנסת

להצלחה ולשמירה על חיילנו במלחמה להחזרת החטופים בריאים ושלמים ולרפואת הפצועים

נושא השבוע: ערב פסח שחל בשבת

ההפטר: "עם זו" (ישעיה מג)

ו' בניסן תשפ"ה 1571 (שנה ל')

פרשת ויקרא

"וּאִם נֶפֶשׁ אִחָת תִּזְנוּתָא" (ד, כז)

דבר אינו מקבל טומאה אלא אם כן הוא תלוש משורשו, אך כל הזמן שהוא מחובר לשורשו אין הוא עשוי לקבל טומאה. גם עם ישראל כל עוד מחוברים הם זה לזה באחדות הרי הם צמודים לשורשם ואין הטומאה יכולה לחול עליהם. אבל "אם נפש אחת" היא בפני עצמה ומובדלת מכלל ישראל, עלולה היא להגיע לידי "תחטא". ליל הסדר קרב ובא - חג של אחדות וגאולה, חג בו מוזמנים כל 4 הבנים להסב לשולחן הסדר ולשאול את שאלותיהם ולקבל תשובה, שתקרב אותם ותאחד אותם עם עם ישראל כולו על אף שונותם. (מענינה של תורה, ד.ע.)

לא לפי התוכנית

מעשה שהיה

מרצצה עיינתי בפנקס אשר ביד, ב"ה רוב המטלות סומנו ב"וי" אדום וחיגיג. את הרעיון למדתי מגיסתי, לא עוד עבודה מפוזרת בכל רחבי הבית כבשנים עברו, כך אוכל להגיע לליל הסדר כשהכל מאורגן ומסודר ללא הלחץ של הרגע האחרון. כששאלתי אותה כיצד היא מספיקה הכל ברגיעות היא סיפרה: "כל שנה בר"ח אדר אני מכינה לי פנקס מסודר בו אני רושמת מה עלי לעשות בפרטי פרטים, וכל מטלה שאני מסיימת מסומנת ב"וי" חגיגי וההספק עולה פלאים. גם מה עלי לבשל ולהכין אני רושמת שבועיים לפני החג", רק דבר אחד שכחתי שלכל פתרון הגיוני יש לצרף גם תפילה לסיעתא דשמיא. הימים הבאים התקדמו ממש לפי הפנקס, הייתי קמה ממחרת לעבוד כדי למחוק עוד שורה בעט האדומה שלי שהיוה עבורי מעין פרס קטן בסיומה של כל מטלה. כשהבטתי בפנקס יממה לפני פרוס החג ידעתי להעריך כמה יעיל עבורי רעיון "הפנקס והעט". בערב החג התעוררתי מוקדם יחסית. רציתי להעיר את הילדים שיספיקו לאכול ארוחת בוקר לפני שריפת חמץ, אבל קולות מהוסים שעלו מהחדר הבהירו לי כי הם כבר ערים. ניגשתי לחדרם מחייכת על שלא העירו אותי "הייתם נפלאים", החמאתי להם ואז הבחנתי כי הם מתאמצים להסתיר משהו, אולי זו הפתעה ל"ליל הסדר", הרהרתי, לא רוצה לקלקל להם את ההפתעה. "כן, זה בזכות המשחק החדש", אמרה בת ה-4, "איזה משחק?" לא הבנתי. "כן, הדוקים, קמנו בבוקר וראינו שאת ישנה אז המצאנו לבד משחק, ניגשנו לארגו החמץ שהכנתם

הודעה דחופה לקוראי העלון

הננו להודיע בעער רב על סגירת העלון שהיה קיים 30 שנה בגלל קשיי מימון, ההענות לחתום הוראת קבע להחזקת העלון היתה דלילה ועלוכה. במידה ובהמשך כל אחד מהקוראים יחתום הוראת קבע לעלון (בכל סכום שהוא) נוכל להמשיך, אך כרגע אנו מפסיקים - המשך הוצאת העלון תלוי בכס טל: 08-8644452

ע"פ "אור החיים" אופק ת"א*שעון קיץ* לא לעיין בתפילה * שקיעה 6:59-7:03 * סוף זמן ק"ש 8:56-9:02

כניסת שבת: 6:43   יציאת שבת: 7:35   יציאת שבת: 8:21   חצות: 12:41
סוף זמן אכילת חמץ: 10:03   סוף זמן ביעור חמץ: 11:21   סוף שעה תשיעית: 3:57

לשריפה ומצאנו שם חבילה גדולה של דוקים, "מה, נגעתם בארגז החמץ?"

"כן, אלו דוקים צהובים וארוכים כאלו, שיחקנו כאן על המיטות, אבל הם כאלו לא שווים הם התפוררו לנו לגמרי". "אלו מקרונים" אמרתי בבהלה, "וראינו שיש שם גם המון חמץ לשרוף ולא רצינו שזה יהיה בל תשחית, לכן חילקנו את עוגת השמרים והלחמניות ואכלנו אותם לארוחת בוקר, נכון שאת לא כועסת אמא?", "אכלתם חמץ במיטות?" צעקתי. "כן, אבל נזהרנו לא לפורר, רק המשחק הצהוב התפורר". לא ידעתי אם לצחוק או לבכות. "קדימה ילדים לקום מהר", האצתי בהם והתחלתי לנקות את המיטות והחדר מחדש. כשחזר בעלי מהתפילה מוכן ללכת לשריפת חמץ נדהם לראות אותי מנקה. "זה מה שכתוב בפנקס שלך לעשות היום? אפילו בשנה שעברה לא עשית דברים כאלו ברגע האחרון". "לא, זה לא כתוב בפנקס שלי, זה כתוב בפנקס ההוא למעלה..." חייכתי.

ממה שנגזר משמים אי אפשר לברוח, אך בשנה הבאה כשאקנה פנקס לא אשכח לרשום בסיעתא דשמיא בראש כל עמוד ואתחיל כל יום עבודה בשני פרקי תהילים כדי שהכל ילך כשורה. כי על הצלחה, כמו כל דבר, יש להצטיר ולהתפלל.

הלכות ערב פסח שחל בשבת

פינת ההלכה

שבת פרשת ויקרא – ז' בניסן

א. **דרשת שבת הגדול** – יש להקדים את דרשת שבת הגדול לשבת זו, כדי ללמד מבעוד מועד לעם את ההלכות הנחוצות לפסח (כה"ח סי' תכט ס"ק ג, ב"ח פר' זו ס"א ס"ה, ילקו"י פסח ח"א עמ' תרכ"ו).

ב. **ברכת הלבנה** – במוצאי שבת זו מברכים "ברכת הלבנה" (שעברו 7 ימים שלמים מהמולד ואפשר כבר לברך) (שו"ע סי' תכו ס"ז).

השבוע – ח' עד יא' בניסן [ימים ראשון עד רביעי]

ג. **הכנת ההגדה** – כדאי שאב המשפחה יעבור במשך השבוע על ההגדה של פסח ויעיין בפירושים, כדי שבלייל הסדר יוכל להתמצא בסדר ההגדה וכן יוכל להסביר בצורה מקיפה ומרתקת.

ד. **הקדמת פעולות** – מפאת קדושת ימי חול המועד יש דברים שאסור לעשותם בחול המועד, ולכן יכול לעשות בשבוע זה פעולות אלו שאסורות בחול המועד כגון: פעולות הקשורות לכתביה כתשלום חשבונות (חשמל, טלפון וכדו'), הכנת שעורי בית, כיבוס בגדים, פיתוח תמונות וכו'. להסתפר ולהתגלח שהרי באים אח"כ ימי חול המועד וספירת העומר האסורים בתספורת וגילוח.

ה. **מכירת חמץ** – לא לשכוח למכור את החמץ שבבית אם יש.

ו. **קניות** – * כשקונה בשר בהמה לפסח יזהר שלא לומר "בשר זה לפסח" [הטעם: שנראה שמקדישו לקורבן פסח] אלא יאמר "בשר זה ליום טוב" (שו"ע סי' תסט ס"א) (ספרדים: יקפידו לקנות בשר בהמה

חלק בית יוסף כל השנה) (וילקו"י ח"א סי' כט ס"ז). ואם בכל זאת אמר, בדיעבד הבשר לא נאסר (בכ"י יוסף ס"ק א' כה"ח ס"ק א, חזו"ע פסח עמ' ר"ז-ר"ח) טוב להחמיר שלא לומר כן גם בעוף ודגים (כה"ח סק ה, חזו"ע

סס) אבל לגבי שאר מוצרי מזון יכול לומר שזה לפסח (שו"ע סס, כי בא מועד לגר' חוטה ס"ו).

* לצורך המרור יש לקנות חסה "נקיה מתולעים" בלבד והוא הדין בכרפס.

* כלים חדשים שצריכים טבילה, יקדים להטבילם ולא יחכה לרגע האחרון [כולל תבניות של תנור גז החדש]

יום חמישי – יב בניסן

ז. **תענית בכורות** – השנה שערב פסח חל בשבת :

לספרדים : מעיקר הדין, אין הבכורים צריכים להתענות כלל (ע"פ שו"ע סי' תע ס"ב, חזו"ע פסח עמ' רנ"ג, שו"ת אור לאוין ח"ג פ"ג ס"ג), מכל מקום אם אפשר שישתתפו ביום חמישי [יב בניסן] בסיום מסכת או

שאר סעודות מצוה – טוב לעשות כן (חזו"ע סס, אור לאוין סס),
לאשכנזים : הבכורים מתענים כרגיל אך ביום חמישי (הרמ"א סי' תע ס"ב) ונהגו לפטור עצמם בסעודת

מצווה כבכל שנה (פסקי תשובות סי' תע ס"ז).

*הרגיל להתענות עבור בנו הבכור הקטן וכן נקבות פטורים השנה לגמרי ואפילו לא צריכים להשתתף בסעודת מצווה בין לאשכנזים בין לספרדים (וילקו"י סי' תמ"ד ס"פ, עיין פסקי תשובות סס).

ח. בכורים שמתכוונים לשמוע סיום מסכת, אין להם לאכול לפני הסיום ולכן צריכים לזכור שלא לשתות תה או קפה לפני תפילת שחרית [מעלות השחר = 4:59] (מג"א סי' תקס"א סי' יוסי' תקפ"א ס"ק יא).

ט. **בדיקת חמץ** – בליל שישי (יום חמישי בלילה) מצאת הכוכבים [7:23] בודקים את החמץ בברכה כבכל שנה ואחרי הבדיקה מבטלים את החמץ בנוסח הרגיל. יש להיזהר להצניע את החמץ שנועד

לאכילה בפינה מיוחדת שלא יתפזר בבית (שו"ע סי' תמ"ד ס"א, כה"ח ס"ק ג-ג).

יום שישי פרשת צו – יג בניסן

י. **ביעור החמץ** – יש לבער את החמץ ביום שישי (שו"ע סי' תמ"ד ס"א) ואע"פ שמן הדין זמנו כל היום

טוב לבער את החמץ עד שעה חמישית [11:21] כמו בערבי פסחים של שאר השנים כדי שלא יבואו לטעות בשנה הבאה ולבער את החמץ בערב פסח אחר חצות (ש"ע ס"ז) אבל את נוסח הביטול אומרים ביום שבת בבוקר (בהרמ"א ס"ז ש"ע ס"ו) [וע"פ שואל ומשיב למתכוונים לאכול חמץ בהמשך].

* טוב לקחת לשריפת חמץ את הערבות והלולב (בא"ח ח"א הרכה ס"א ס"א).

יא. כיצד נעשית מצות ביעור חמץ? שורפו או מפוררו לפיכור דקים ומאבדם (ש"ע ס"י תמה ס"א) והמנהג לשורפו (בהרמ"א ס"ז) ולכן טוב שיפרסנו לפרוסות דקות כדי שתשלוט בו האש היטב עד שישרף לפחמים ואם אינו עושה כן ישפוך עליו חומר ניקוי כגון: אקונומיקה כדי שימאס לאכילה וזורקו (חז"ע פסח עמ' סה).

יב. לא לשכוח לרוקן את השקית שבשואב האבק שאולי מכילה עם הלכלוך גם חמץ.

יג. **עשית מלאכה** – השנה מותר לעשות מלאכה ביום שישי עד מנחה קטנה [4:28] כמו בכל ערב שבת (ולכן מותר להתגלח, להסתפר וכו') ובלבד שישתדל להכין צרכי הפסח כראוי (ש"ת יח"ד ח"א ס"י לא ס"ה, ילקו"י פסח ס"י תמה ס"י) [ואין לו דין של ער"פ שאסור במלאכה מחצות יום] אבל להגיעל כלים אפשר כל היום כולו [עד כניסת שבת] (ילקו"י ס"לד).

יד. **טבילה** – טוב לגברים לטבול אחרי חצות יום [12:41] במקוה טהרה לכבוד חג פסח (כה"ח ס"י תמה ס"ק קא) ויזכור לקחת אתו את כל הכלים החדשים הטעונים טבילה ויטבילם בבור לטבילת כלים והקונים תנור חדש יטבילו את התבניות [ועדיף להטביל כמה ימים קודם] (ד. ע.).

טו. **הכנת נרות** – אסור להדביק נרות ביו"ט משום איסור ממרח (משנ"ב ס"י תהי"ד ס"ק יח) ולכן יש להכין את הנרות לליל הסדר שחל במוצאי שבת ולהדביקם כבר מיום שישי (ד. ע.). ואילו שמדליקות בשמן צריכות להכין את הפתילים הצפים (היינו להכניס הפתיל בשעם המוכסף) מיום שישי [אע"פ שמותר להכניס את הפתיל לשעם המוכסף ביום טוב, מ"מ יש בעיה שרוב הנקבים בשעם סתומים ופתיחתם אסורה ביום טוב] (ע"פ ילקו"י פסח ס"י תעג ס"טז וס"ק טז).

טז. יש להכין נרות נשמה ליומיים לצורך העברה מאש לאש ביו"ט שחל במוצאי שבת, ואת נר הנשמה הראשון ידליק בערב שבת [צריך נר נשמה של "26" שעות או של "48" ולא של "24" (הטעם כי שבת היא 25 שעות ולכן נר של "24" לא יספיק ויתכבה ובמוצאי שבת לא נוכל להדליק את הנר ליו"ט)].

יז. אלו המשתמשים בשעון גז ביו"ט יש לחברו כבר מיום שישי (ד. ע.).

יח. הנוהגים לאפות מצות בכל שנה בערב פסח אחר חצות יאפו השנה ביום שישי אחר חצות (ש"ע ס"י תמה ס"א) [12:41], אף שמעיקר הדין יכולים לאפות השנה גם קודם חצות (ילקו"י ס"י תמה ס"לה).

יט. **סימני הסדר** – יש להכין את אלו שאינם מתקלקלים ביום שישי כדי שלא יתעכבו בליל הסדר: * יכין את החסה והכרפס מסוג "נקי מתולעים", הכשרם לשימוש ע"פ הוראות ההשגחה שרשומים על השקית, לאחר מכן יש ליבש את העלים [כדי שלא יכמשו].

* חסות למרור ומצות – יכין את ה"כזיתות" (27 גר' וטוב ליקח קצת יותר (חז"ע עמ' עג)) מצה וחסה מראש בשקיות כמספר המסובים [מטעמי נוחות]. [חסה = מס' מסובים $\times 2$, מצה = מס' מסובים $\times 4$ כו"ב]. ואפשר גם להכין בליל הסדר ע"י שקילתם במשקל מכני [לא חשמלי].

* פרטי הקערה – להכין את החרוסת, בצים זרוע". (ש"ע ס"י תעג ס"ד) ואף השנה שערב פסח חל בשבת נכון להכין את הביצה וזרוע (חז"ע עמ' לא).

* יין וכוסות – יכין בקבוקי יין כנדרש ויבדוק שהכוסות לשתיית 4 כוסות מכילות שיעור רביעית [= 81 סמ"ק] (חז"ע עמ' טז). [ניתן למדוד עם בקבוק תינוק כשר לפסח]. המחמיר לפתוח את בקבוקי השתיה לפני שבת תבוא עליו ברכה.

* יכין הגדות של פסח ואת הכריות להסבה.

* יש להכין נייר טואלט חתוך ליומיים, לכוון שעון שבת [ולקחת בחשבון שבערב יידלק עד מאוחר בגלל ליל הסדר שלמחרת], ואפשר לכוון שיתכבה רגיל ובליל הסדר להאריך את זמן השעון. לבעלי מקרר דגיטלי עם "התקן שבת" יכוונו למצב של 48 שעות ומעלה ולא ככל ערב שבת.

* מצוה להכין תבשיל חם לכבוד סעודות שבת, כמו בשאר שבתות השנה ולא להסתפק באכילת מאכלים קרים בלבד (ילקו"י ס"י תמה ס"כג).

שבת קודש פרשת צו – יד בניסן

כ שבת זו היא "שבת הגדול" וההפטרה בשבת זו היא "וערבה לה' מנחת יהודה וגו'" (ש"ע ס"י תל כה"ח ס"ג ג) וזולת במקום שהמנהג ברור להפטיר בפרשת השבוע שאז לא ישנו מנהגם (ש"ת יח"ד ח"א ס"י לא ס"ז). גם בשבת זו יש לדרוש מהלכות פסח וסיפורי ניסים ונפלאות שעשה ה' ביציאת מצרים וכו' (כה"ח ס"ק ד, ילקו"י ס"ז). ויש נוהגים לברך איש את רעהו "שבת הגדול שלום" וחברו עונוהו "שבת הגדול מבורך" (כה"ח ס"ק ז).

כא. אסור לאכול מצה בערב פסח ביום יד' [בשבת קודש ביום] כדי שיהיה היכר לאכילתה בליל הסדר שהיא לשם מצוה (ס"י תעג ס"ב בהרמ"א, כה"ח ס"ק ח) אבל בליל יד בניסן [ליל שבת] מצד הדין מותר

(כה"ח ס"ק כז חז"ע ע' אג) ויש מחמירים אף בלילה (בז"ח לו ס"ו).

וקטן שאינו מבין את ספור יציאת מצרים מותר להאכילו מצה בערב פסח (בהרמ"א ס).

כב. אבל מצה מטוגנת (חז"ע פסח עמ' קלט) או מצה מבושלת (בז"ח ס"כו, ש"ע ס' תפא ס"ד) שאין יוצאים בהם ידי חובה בליל פסח מותר לאוכלם בערב פסח (חז"ע פסח עמ' קלט).

כג. אין לטלטל בשבת זו מצה שמורה המיוחדת לליל הסדר לצאת בה ידי חובה היות ואדם מקפיד שלא לתת ממנה לקטנים לפני פסח [=מוקצה מחמת חסרון כס (קלות השבת עמוד קעט)] (ש"ת יח"ד ס"ג). כד. יש להחמיר שלא לטלטל בשבת זו מצה המיוחדת לליל הסדר, אפילו שרוצה רק להוציאה מההקפאה בשבת אחה"צ כדי שתפשיר לליל הסדר, ואם בכל זאת רוצה לטלטלה יניח עליה דבר מאכל חשוב ויטלטל אגב המאכל החשוב שעליה (חז"ע עמ' רסו, ילקו"י פסח ס' תמד ס"ט) ואם אפשר נכון להוציא את המצות רק בצאת הכוכבים (ילקו"י פסח ס).

כה. סוף זמן אכילת חמץ הוא ב-10:03 בבוקר.

כו. סוף זמן ביעור חמץ הוא 11:21 ועד אז צריך לבער את כל החמץ בבית לגמרי ולומר את הנוסח "כל חמירא..." כבכל יום יד בניסן [כאמור בשו"א ומשיב].

כז. נכון לעשות סעודה שלישית במצות מבושלות או מטוגנות שלמות (ברכת המוציא!) (ש"ת יח"ד ערוך השולחן ס' תמד ס"ה) ואם רוצה לקיימה במצה עשירה יברך עליה בורא מיני מזונות ועל המחיה (ש"ת יח"ד ס"י). ויש להקדים סעודה זו עד סוף שעה תשיעית [3:57 ע"פ הלכה ברורה לגר"ל יוסף ס' רמט ס"ו] כדי שיוכל לאכול את המצה בליל פסח לתיאבון (ש"ע ס' תמד ס"א משנ"צ סס, ס' תע"א ס"א, ס' רמט ס"ב ומשנ"צ סס, ילקוט יוסף הל' שבת ח"א ס' רלא ס"כה) ואם נתאחר אחרי השעה הנ"ל יעשנה בפחות מכביצה מצה (פחות מ-54 גר') (ילקוט יוסף סס) [ואז נוטל ידיים בלא ברכה] (ש"ע ס' קנה ס"ב). נכון להקדים מנחה בשבת זו קודם סעודה שלישית.

כח. מי שלא הכין מצות מבושלות/מטוגנות לסעודה שלישית יקיים סעודה שלישית בבשר ודגים (חז"ע עמ' סח).

המותר והאסור להכין משבת לליל הסדר

א. אסור לעשות שום מלאכה בשבת לצורך יו"ט הסמוך לו [ליל הסדר] ואף "ערוב תבשילין" לא יועיל לכך (ש"ע ס' תפא ס"א חז"ע יו"ט עמ' רלה), ובדיעבד אין איסור הנאה ממה שהוכן בשבת לצורך יום טוב (ילקו"י שבוטות ס' תלד ס"ב) [כגון: ערך את השולחן לליל הסדר בשבת אחר הצהרים שבדיעבד מותר להשתמש בזה].

ב. אפילו דבר שאינו מלאכה אלא רק טרחה כהדחת קערות וצלחות אסור בשבת לצורך ליל הסדר (ס' תרכ"ט מג"א ס"ק ג חז"ע יו"ט עמ' לו) ולכן אין לשטוף את הכלים אחרי סעודה שלישית בשבת (ילקו"י שבת ח"ב עמ' ריט) אבל כוסות מותר לרחוץ שהרי כל הזמן שותים בהם (ילקו"י סס עמ' רנא).

ג. ניקוי השולחן אחרי סעודה שלישית בשבת מותר רק כדי שהבית יראה מסודר (ילקו"י סס) אבל להכין ולערוך את השולחן לסעודת ליל הסדר בשבת אסור (ס' תרכ"ט ס"א בהרמ"א).

ד. אין להציע את המיטות בשבת עבור ליל הסדר אלא אם כן המיטה נמצאת במקום שעוברים וזהו גנאי ובזיון לשבת שישאר כך ונחשב לצורך שבת שמותר (כה"ח ס' שז ס"ק יד).

ה. מותר להוציא אוכלים, משקים מהמקפיא בשבת כדי שיופשרו עבור סעודת ליל הסדר ואין זה נחשב הכנה (ש"ע מקור עיני יצחק אור"ח ח"ג ס' לו ס"ב, חז"ע שבת ח"ב עמ' תמו, נטע גבריאל יו"ט פ"כו ס"ט). אבל לא ישימם על הפלטה או יחמם על מקור אש בשבת עבור ליל הסדר (הרה"ג גדעון בן משה בקובץ תורני יורו משפטיך חודש אייר תשע"ט 16 עמ' 2-3, הרה"ג אברהם יוסף הרב הראשי לחולון, הרה"ג בן יאון מופ"י באתר דורש ללון, בית הוראה המרכזי לדיניות באתר דין, הרש"ל יצחק יוסף בירחון האורח ח"ט עמ' נו למעשה אוסר ומתיר בשעת דחק במקרים מאוד מאוד מסוימים ועדיף ע"י גוי וכו' עיין סס, ד.ע- עיין כי בא מועד עמ' קכה עיין ש"ת אורל"ח ח"ג עמ' ריח שהלכינו לחימום עירוב תבשילין משמע שזה בכלל הכנה האסורה, תורת מאיר לגר"מ פנחס ח"א ס' עג).

*אפשר לפתור זאת ע"י ששימו את הפלטה בערב שבת עם שעון שבת ובערב שבת יכוונו שיכבה השעון את הפלטה למשך שעה ובזמן זה ישים את מאכלי יו"ט לחממם לצורך ליל הסדר (ילקו"י יוס טוב ס' תפא ס"ו).

*מומלץ שאת האוכל הנצרך לליל הסדר יכינו כבר לפני שבת מאחר ושבת יוצאת מאוחר ועד שיבשלו אוכל לצורך סעודת ליל הסדר ייקח זמן שהרי עד צאת שבת אסור להכין כלום (ד.ע).

ו. מותר לשים בקבוקי שתיה בשבת במקרה כדי שיתקדשו עבור ליל הסדר ואין זה נחשב הכנה, ועדיף לשים בעוד היום גדול (ילקו"י שבת ח"ב עמ' רכז ס"ק כו עיין אדני שלמה לגר"ש מנחם ס' שז ס"ו בהבנת ילקו"י בזה, עיין חז"ע ס).

ז. אסור לגלול את ספר התורה בשבת עבור הקריאה של חג הפסח אלא אם כן קורא בתורה מספר פסוקים במקום שגלל לשם שהינו לימוד לשעתו ולא נקרא הכנה (משנ"צ ס' תרכ"ט ס"ק ה כה"ח ס"ק יב, ערוך השולחן ס' תרכ"ט ס"ב).

ח. טוב לישון בשבת זו הוא אשתו וילדיו כדי שיהיה להם כוח בליל הסדר ולא יירדמו, אבל לא

יאמרו בפה שהולכים לישון לצורך זה (משום מכין משבת ליו"ט) (קו"ע סי' רנ"א מ"א ס"ק א, חזו"ע זקל, ילקו"י סי' תמד ס"מ).

ט. אין להביא לבית הכנסת בשבת את המחזור עבור תפילת ליל יו"ט אלא אם כן יקרא בו כשיגיע לבית הכנסת בשבת (שערי תשובה סי' תרנ"ג לענין מגילה).

י. במוצאי שבת אפשר להתחיל לסדר ולערוך את השולחן ולסדר את הבית אך קודם לכן תאמרנה הנשים "ברוך המבדיל בין קודש לקודש" בלי שם ומלכות (הגדה איש מלח עמ' ס, ילקו"י ס"א). ואלו שמחמירות על עצמן עד זמן ר"ת תמתנה לזמן זה ואז תדלקנה את הנרות. מ"מ שאר ההכנות כהכנת השולחן, שטיפת כלים, הנחת האוכל על הפלטה לחימום וכיו"צ ושאר איסורי דרבנן אין צריך להחמיר שלא לעשותם עד זמן ר"ת (ק. ילקו"י אור"ח סי' רנ"א). מ"מ אינן יכולות לאכול אלא רק לאחר הקידוש בליל הסדר (משנ"כ ס"א).

יא. בכניסת החג במוצאי שבת מדליקות נרות [ע"י העברה מאש לאש ולא תכבנה את הגפרור אלא יניחו בצד שיכבה לבד] ומברכות "להדליק נר של יום טוב". ולכתחילה לא תברכנה "שהחיינו" (קו"ע יח"ד ח"א סי' לא ס"ט) [שהרי מברכים "שהחיינו" בקידוש ובזה כולם יוצאים ידי חובה בברכה זו].

יב. אשה שמדליקה נרות בשמן, תקפיד שלא להוציא כדרכה את שאריות הפתילה שנשארו בכוסיות [מהדלקה של ליל שבת] שהם מוקצה מחמת גופו [שחשובים כ"שברי פתילה] ואסורים בטלטול ולכן תוציאם בשינוי כגון: ע"י ידית כפית וכדו' [שזה נקרא טלטול מן הצד לצורך דבר המותר] (הרב האלון גרעון ז"ל משה דקוביץ תורני יו"ט שחל צמול"ס, ילקו"י סי' תעג ס"ג) או תשפוך הכל לפח.

יג. לספרדים: בהגיע הלילה (מוצאי שבת) צריכות הנשים לומר "הלל שלם" עם ברכה לפני תחילת הסדר (קו"ע יח"ד ח"א סי' לד).

שואל ומשיב *הנה עצרה פסח חל בשבת כיצד ננהל לצנין אכילת חמץ בסעודות שבת שהרי סוף זמן אכילת חמץ מוקדמת וכן יש להתקלות מהחמץ והפירות והפירות כשיש יאדוק?*

תשובה: יש שתי אפשרויות לפתרון.

☒ פתרון ראשון: סעודות שבת כשרות לפסח עם מצות מטוגנות / מבושלות.

* יבער החמץ בערב שבת מכל וכל ובביעור החמץ (שריפה) שביום שישי יאמר נוסח ביטול החמץ, ויצניע את כלי החמץ (ילקו"י פסח ח"א סי' תמד ס"ב).

* יבשל ביום שישי לשבת במטבח כשר לפסח עם כלים ומאכלים כשרים לפסח.

* יקיים סעודות שבת עם מצות מטוגנות או מבושלות שלמות [=הכוונה שיש בהם כזית (27 גר') ושלא ישבר כדי שיהיה שעור כזית] ומברך עליהם "המוציא" בתחילה ו"ברכת המזון" בסוף הסעודה.

* סעודת ליל שבת יכול מעיקר הדין לקיים במצה רגילה, וכך יוכל לקיים סעודות שבת כבכל שבת ברוע עם הכלים המהודרים הכשרים לפסח ללא חשש חמץ (ילקו"י ס"א).

הכנת המצות המטוגנות / מבושלות ביום שישי כדלקמן:

יש להקפיד שבהכנת המצות הן תשארנה שלמות! (כזית) שאם לא כן אי אפשר יהיה לברך עליהן "המוציא" ו"ברכת המזון"!!! להלן תהליך ההכנה:

* **מצות מטוגנות** – יטגן במחבת גדולה כדי שישארו שלמות (קו"ע יח"ד ח"א סי' לא ס"א). בשמן עמוק (עיין פסקי תשובות ס"ק ט"ז – עיין נכח ה' ח"צ פ"ב ס"כו וס"א) [ועדיף לטבול בבצים ולטגן] (הגדה איש מלח עמ' נט).

* **מצות מבושלות** – לתת את המצות לתוך סיר מרק עוף רותח -פתרון לא כל כך מעשי[שישמו שלמות]

☒ פתרון שני: סעודות שבת כשרות לפסח עם לחם בכלים חד פעמיים.

* יבער את החמץ ביום שישי (קו"ע סי' תמד ס"א) אבל לא יבטלנו [נוסח הביטול] (הרמ"א ס"א, קו"ע ס"ו) וישאיר לו פיתות [ולא כדאי לחם בגלל הפירורים] כדי צורכו לסעודות ערב שבת ושבת בבוקר.

* מבשלים ביום שישי במטבח כשר לפסח בכלים ומאכלים כשרים לפסח. בשבת יעביר את מאכלי השבת לכלים חד פעמיים במטבח ואותם יביא לשולחן בפינת האוכל ויאכל את סעודות השבת בכלים חד פעמיים ומפה חד פעמית עם פיתות [שאינם משאירות פירורים] [נותר לקדש בכוס חד פעמי (ילקו"י ד"א עמ' רע"ב ס"מ)].

* כשיש ילדים יש להשגיח בשבע עיניים שאף ילד לא ייקח חתיכת לחם מהשולחן ויסתובב בבית (קשה מאוד להשגיח כשיש הרבה ילדים כן ירבו). מומלץ לתת לילדים קטנים שאינם מבינים (מסיפור יציאת מצרים) לאכול מצות רגילות, ואם מבינים אז מצות מבושלות / מטוגנות, או לחמניות כשרות לפסח (בהכשר בד"צ בית יוסף).

* ביום שבת ישכימו קום להתפלל שחרית ב"נץ החמה", לא יאריכו בתפילה וישתדלו שלא לעלות יותר מ-7 עולים, כדי להספיק לסיים סעודת שחרית לפני סוף זמן אכילת חמץ (=10:03 בבוקר).

* בסיום הסעודה [שחרית] יזרקו לפח הזבל שמחוץ לבית [שברחוב] את הכלים החד פעמיים והמפה. את חתיכות הלחם השלמות יפורר עד שלא יישאר בכל אחת מהן אלא פחות מכזית ואח"כ יזרקם לפח הזבל שברחוב וטוב לפגום אותם ע"י שישפוך עליהם חומר ניקוי כאקונומיקה וכדו' (פסקי תשובות סי' תמד ס"ט).

* יטאטאו את הבית (רק במקום המרוצף) ויש לזכור לנקות את המטאטא. ואין לשטוף את הבית (קו"ע סי' סל"ו) מ"מ כשיש לכלוך על הרצפה מותר לשפוך על מקום הלכלוך מעט מים ולנגב במגב גומי ללא סמרטוט (ילקו"י שנת ד/ה עמ' סה, פסח סי' תמד ס"כה).

* ינער את בגדיו היטב ויבדוק בכיסים [ממיתת חסידות יחליף בגדים לבגדי יו"ט לפני מנחה] וירחץ את ידיו ופיו היטב וינקה בקיסם את השיניים משאריות החמץ שבפה ויזהר שלא להוציא דם (קו"ע יח"ד ח"א סי' לא). המצטער מותר לו לצחצח שיניו במברשת בתנאי שהוא רגיל בזה ושע"י השפשוף לא יצא דם מהחניכים. ועדיף שישתמש במשחת שינים נוזלית ולא במשחה. ונכון לייחד מברשת שינים לשבת, ואין לשוטפה אחרי השימוש [משום מכין] (ילקו"י סי' שכו ס"יג, סי' תעב ס"כג).

* שיניים תותבות - ינקם היטב וידיחם וישטפם במים חמים מכלי שני.
* צריך לסלק את כל החמץ שבבית לגמרי עד שעת ביעור חמץ [11:21], ויאמר את נוסח הביטול ("כל חמירא" ויכול לומר גם "ולהוי הפקר") כבכל יד בניסן (סי' תמד ס"ב צהרמ"א וס"ו צקו"ע, ילקו"י סי' תמד ס"ב וס"ד)
* גם לנהגים לאכול ע"פ הפתרון הנ"ל, מ"מ טוב שיכינו מצות מבושלות / מטוגנות קצת למקרה של תקלה ח"ו שאם לא ישיכמו לתפילת שחרית מוקדמת שתמיד יוכלו לקיים את הפתרון הראשון! (ע"פ קו"ע יח"ד ח"א סי' לא ומקורות נוספים).

הלכות ליל הסדר

פינת ההלכה

א. ארבע מצוות חייבים בהם בליל הסדר: אכילת מצה, סיפור יציאת מצרים, אכילת מרור ושתיית ארבע כוסות. (קו"ע סי' תעה ס"א ס"ז, סי' תע"ג ס"ה, סי' תעב משנ"ב)

ב. נשים חייבות כאנשים בכל מצוות ופרטי ליל הסדר (קו"ע סי' תעב ס"יד) ויש לחנך גם קטנים שהגיעו לחינוך לכך (קו"ע ס"טו) [כזית=27 גר' וטוב קצת יותר (חזו"ע/עג)].

ג. את המצות (4 כזיתות) ו-4 כוסות יין צריך לאכול/לשתות בהסבה דוקא, (עיין קו"ע סי' תעב ס"ז, חזו"ע עמ' ט) ואם לא הסב צריך לחזור לאכול/לשתות בהסבה [בלא ברכה] (קו"ע ס"ז).

- בכורך [הכזית השלישית] אם אכל בלא הסבה וקשה עליו לחזור ולאכול שוב בהסבה פטור, אך המחמיר בכל זאת לאוכלו שוב בהסבה תבוא עליו ברכה (חזו"ע פסח עמ' קא ס"ב).

- באפיקומן [הכזית הרביעית] אם אכל בלא הסבה יצא בדיעבד אם ברך כבר ברכת המזון, ואם עדיין לא ברך ואין האכילה קשה עליו יחזור ויאכל בהסבה (חזו"ע עמ' קח).

נשים - לספרדים: המנהג שמסבות (קו"ע סי' תעב ס"ד וצהרמ"א וחזו"ע עמ' ו) ואם לא הסבו, אינן צריכות לחזור כלל (חזו"ע ס). לאשכנזים: פטורות מלהסב (הרמ"א סס, פסקי תשובות סס).

ד. אופן ההסבה - שיטה גופו לצד שמאל וישען אבל אם לא נשען [כגון: באויר] (אור לציון ח"ג עמ' קנד) או מיסב לצד אחר לא מועיל (קו"ע ס"ג) ושמאלי שהיטה לימין יצא בדיעבד (משנ"ב סס).

ה. **אכילת מצה**: בליל הסדר חייבים לאכול 4 כזיתות מצה [יש מצב שפחות], ב-"המוציא" - שני כזיתות, ואם מצטער קצת או שהכזית לא ממצת עורך הסדר [ולהלן ב"המוציא מצה" עמ' אחרון]

מספיק לכתחילה לאכול כזית אחד. ב-"כורך" - כזית אחד. ב-"אפיקומן" - כזית אחד, ויש מחמירים לאכול ממנו שני כזיתות [ואז יקח 18 גר' $2 \times$ בלבד]

☑ כל כזית יש לאכול לכתחילה בתוך 4 דקות ובדיעבד בתוך 7.5 דקות (חזו"ע סוכות עמ' קיב צביאוריס) ולאוכלו לבד ללא תוספות מאכל עימו (אוללות יוסף עמ' קיג).

☑ ראוי לאכול ממצת יד שמורה דוקא ולא ממצת מכונה שמורה (כה"ח סי' תג ס"ק נט, יח"ד ח"א סי' יד), ובשעת הדחק יוצא ידי חובה בכל מצה (קו"ע סי' תג ס"ד) כשרה לפסח.

☑ מותר לשקול את המצה בליל פסח עצמו (אבל לא במשקל חשמלי) (חזו"ע/צ עמ' ע"ג).

ו. **שתיית ארבע כוסות**: ☑ חייבים לשתות ארבע כוסות בליל הסדר, וכל כוס במקומה כאמור בהגדה, ואם שתה שלא כסדר שנתקן אלא זה אחר זה מיד, לא יצא ידי חובה (קו"ע סי' תעב ס"ח).

☑ ראוי להיזהר שלא לשתות יין בין כוס ראשונה לשניה אלא במקום צורך גדול [הטעם: כדי שלא ישתכר וימנע מלעשות את הסדר], ובין כוס שניה לשלישית רשאי לשתות [הטעם: אין חשש שישתכר כי הוא סמוך לסעודה] (קו"ע סי' תעב ס"ג, משנ"ב ס"ק טו) ובין כוס שלישית לרביעית לא ישתה יין (סי' תעט ס"א).

☑ כשהכוס מכילה רביעית - לכתחילה ישתה את כל הכוס, ובדיעבד אם שתה רובו יצא. ואם הכוס גדולה יותר, לכתחילה ישתה את רוב הכוס [אפילו שהיא יותר מרביעית] ומן הדין די שישתה רביעית (חזו"ע פסח עמ' טז ס"כב, עיין קו"ע סי' תעב ס"ט ומשנ"ב סס).

☑ ישתה כל כוס בבת אחת (ס' צהרמ"א) ובדיעבד אם שתה לסירוגין בתוך 7.5 דקות יצא (חזו"ע עמ' טז).

☑ לפני כל שתיה צריך להדיח את הכוס במים (כה"ח סי' תעט ס"א), [ואם הכוס נקיה אינו צריך ואעפ"כ טוב בכל זאת להדיחה (חזו"ע עמ' טו)] ונוהגים שכל אחד מוזג לחברו (ילקו"י ח"ה עמ' שפ).

☑ **מצוה לקחת יין אדום**, ובשעת הדחק כשאין לו יין אחר יוצא ידי חובה גם ביין לבן (קו"ע סי' תעב

ס"א). מי שקשה לו לשתות יין [שיפגע לו בעריכת הסדר] יכול לשתות יין מיץ ענבים (חז"ע עמ' ג).

☑ מברכים "בורא פרי הגפן", לספרדים: על כוס ראשונה ושלישית (ס"ע סי' רעד ס"א) לאשכנזים: על כל כוס וכוס מ-4 כוסות (הרמ"א ס). ולכולם לעניין ברכה אחרונה מברכים לאחר כוס רביעית (ס"ע).

ז. **אכילת מרור:** ☑ לוקחים למרור חסה (ס"ע סי' תעג ס"ה, כה"ח ס"ק עה-עו). ויש לקנות חסה וכרפס נקיים מתולעים עם השגחה כגון: של חסלט, ואעפ"כ טוב לעיין בהם (חז"ע עמ' לג, לה) מ"מ אם קנה מהשוק ולא בדקם, את הכרפס לא יאכל אלא ירק אחר [נקי מתולעים] (חז"ע עמ' לה), ובחסה ישתמש רק בקלח ולא בעלים (חז"ע עמ' לה) (ס"ע סי' תעה ס"א).

☑ חייבים לאכול 2 כזיתות מרור, ושיעור כל כזית 27 גר'. כזית אחד טובלים כולו בחרוסת ומנערים ואוכלים בלא הסבה, ואת השני כורך עם כזית מצה טובל בחרוסת ואוכל (ס).

ח. **סיפור יציאת מצרים:** ☑ מצות עשה מן התורה על האבא להסביר ולספר לבניו ובנותיו בלילה זה את סיפור יציאת מצרים ויארך בתיאור הניסים והנפלאות שעשה לנו ה' (ילקו"י ח"ה עמ' קל ס"ה-י) ולא יניחם בצד והמבוגרים יתעסקו לעצמם.

☑ מצוה לחלק לילדים מיני מתיקה כדי שלא ישנו ויראו שינוי וישאלו (ס"ע סי' טז).

ט. **דין חולה:** ☑ מי שהיין מזיקו ויביאו לידי חולי פנימי או יפול למשכב פטור מ-4 כוסות, ויקדש על המצה (ילקו"י ח"ה עמ' שסו ס"ח) אבל אם רק כואב לו הראש קצת אינו פטור (משנ"צ סי' תעג ס"ק לה) מ"מ אם אפשר ישתה יין מיץ ענבים (חז"ע עמ' יד). חולה שלא הסב בשתיה וקשה לו לחזור ולשתות בהסבה עלה לו (חז"ע עמ' קסא-קסב).

☑ זקן או חולה או מי שיש לו כאב שיניים ואינו יכול לאכול את המצה מפאת קשיותה מותר לכתחילה לפוררה לפירורים דקים [ולא לרסקה כקמח!] ולאוכלה וכן מותר להשרותה ולרככה במים ולאוכלה והוא שלא נימוחה (חז"ע עמ' שס, ס"ע סי' תסא ס"ד, משנ"צ ס).

☑ זקן או חולה שקשה עליהם אכילת המצה אפילו שהיא מפוררת, די שיאכל כזית מצה בתחילה ואח"כ כזית מרור, ולכורך יקח חתיכה קטנה של מצה וחתיכה קטנה של מרור ולאחר מכן יאכל כזית אפיקומן (חז"ע עמ' דמל). ☑ שעור כזית לחולה או זקן הנ"ל במצה הוא 18 גרם (חז"ע עמ' עג).

י. בסיום הערב קוראים קריאת שמע שעל המיטה כרגיל עם כל הפסוקים כמו בכל יום [מלבד וידוי] (בא"ח ס"א פ"ד לו ס"כג וראה בהליכות עולם לגר"ע יוסף ח"א על בא"ח ח"א עמ' קא-קב, הלכה בדוריה לגר"ד יוסף ח"ב עמ' רע ס"יד, פסח בליון לגר"ד מנצפי עמ' תלה-תלו).

נקודות לתשומת לב בסדר ליל פסח

קדש – * סדר הקידוש הוא של יום טוב שחל במוצאי שבת הכולל: **יקנה"ז** – יין של קידוש, נר, הבדלה, זמן. כלומר "בורא פרי הגפן", "מקדש ישראל והזמנים", "בורא מאורי האש", "המבדיל בין קודש לקודש" ו"שהחיינו". (ס"ע אור"ח סי' תעג ס"א ומשנ"צ ס"ק ג). ומקדש בעמידה אף את הקטע של ההבדלה בקידוש (כה"ח ס"ק כ) [האשכנזים יושבים בקידוש (משנ"צ ס) ולא מברכים על בשמים] (הטעם: כי שמחת יו"ט באכילה ושתיה משיבים את הלב כבשמים ולכן לא צריך בשמים לנחם את הגוף כבכל מוצאי שבת (תוס' פסחים קה: ד"ה רב) [משנ"צ ס]).

* בברכת שהחיינו – יכונו כולם על: עצם היו"ט, על המצה, המרור וארבע כוסות, ועל שאר מצוות הלילה (סידור העצ"ז) אשה שברכה שהחיינו בהדלקת נרות רשאית מן הדין לענות "אמן" בעת ברכת שהחיינו שבקידוש (ילקו"י פסח ח"ג עמ' רכט).

* לעניין נר הבדלה אפשר לברך על נר שהודלק כבר (ילקו"י פסח סי' תעג ס"ה) ודווקא שהודלק להאיר (עיין ס"ע סי' רחא ס"י-יב) ולכן אין לברך על נר נשמה שהודלק לע"נ (משנ"צ סי' רחא ס"ק לו, שס"כ לגר"י נויבירט פ"סא ס"כז) או נר שהודלק לצורך העברה מאש לאש [של 24] [כגון: לבישול וכדו'] (שס"כ ס) אפשר לברך על הנרות שהדליקה האשה לכבוד יום טוב (בכוד שחמך על יו"ט לגר"צ שרגא פ"א סי' קיט בשם הגאון מר"ן בן ליון אבא שאול, ילקו"י ס) מכל מקום אם הנרות במתקן זכוכית צריך לפתוח את דלת המתקן כדי לראות את הנרות ללא חוצצים (ע"פ ס"ע סי' רחא ס"טו, ילקו"י שבת סי' רחא ס"ו), אין כדאי לחבר שתי נרות לצורך ברכת "מאורי האש" בשביל לברך על אבוקה, אלא יברך על נר אחד (ילקו"י סי' תעג ס"ה).

* אם שכח להבדיל ב"קידוש" ונזכר אחר כך:

-את ברכת "מאורי האש" מברך במקום שנזכר בהגדה אלא אם כן התאורה בחדר מסוג "לד" ולא ליבון שאז יברך ברכה זו עם ההבדלה כאמור להלן (ילקו"י סי' תעג ס"ז).

- **לספרדים:** אם נזכר קודם ההגדה [בין לפני או אחרי ה"כרפס"] יבדיל שם [כפי נוסח שמופיע בקידוש] (ילקו"י ס, חז"ע פסח עמ' רעב).

לאשכנזים: נחלקו בזה יש אומרים שאם הבדיל כבר בתפילת ערבית של ליל הסדר (אמר "תודיענו") אזי יכול לסמוך על זה ולעשות ההבדלה בכוס הקרובה ביותר (כוס שני) ויש אומרים שיבדיל על הכוס כולל "בורא פרי הגפן" (משנ"צ סי' תעג ס"ד ובהו"ל "עד שיתחיל", פסקי תשובות ס"ה).

- אם התחילו את ההגדה ["מגיד"] יבדיל בכוס הקרובה ביותר בסדר [שני, שלישי, רביעי] (ס"ע סי' תעג

ס"א, (מִשְׁנֵב ס"ק ה), אלא אם כן נמצא באמצע הסעודה יבדיל שם (מִשְׁנֵב ס"ק ה, חז"ע ס, ילקו"י ס).

- אם סיימו את ההגדה [כולל כוס רביעי] יאמר את ההבדלה שם כולל "בורא פרי הגפן" (מִשְׁנֵב ס"ק ה, חז"ע ס, ילקו"י ס).

* יש נוהגים לאכול אחרי הקידוש את "הביצה" (ויברך "בורא נפשות" אם אוכל שיעור 27 ג"ר) (חז"ע פסח לגר"ע יוסף ח"ב עמ' לז). [אך ישאירו ביצה אחת בקערה כיוון שיש סוד בשלמות הקערה עד "שולחן עורך"] (בִּלְחֵם ס"א פ' לו ס' לז). ויש נוהגים לאכול ב"שולחן עורך" (בסעודה) (עיין בהרמ"א ס' תעו ס"ב מִשְׁנֵב ס"ק י, תורת מועדים לגר"ד יוסף "שולחן עורך" ס"ג, נטע גבריאל פסח ח"ז פ"ה ס"א) וכשאוכל יאמר "זכר לקרבן חגיגה" (ש"ע ס' תעג ס"ד, חז"ע ס). מי שרעב וקשה לו להמתין עד ל"שולחן עורך" מותר לו לאכול אחר הקידוש פירות, אורז וכדו' [אבל לא מאכל שברכתו "האדמה"] אך לא ישבע ואם אכל שיעור צריך לברך ברכה אחרונה (ילקו"י פסח ח"ג ס' תעג ס"פ).

ורחץ – ייטול ידיו בלא ברכה (ש"ע ס' תעג ס"ו) ולכתחילה טוב לכוון שהנטילה הזו לא תפטור את חיוב הנטילה לסעודה (ילקו"י ח"א עמ' רפז) טוב לא לדבר מהנטילה ועד אכילת הכרפס (חז"ע עמ' לז).

כרפס – ייקח פחות מ-18 גר' ויטבלנו במלח או לימון ויקפיד שיהיה רוב מים [כדי שיהיה להם דין של טיבול במשקה] (ש"ע ס"ו) ובדיעבד כשאכל כזית לא מברך ברכה אחרונה (מִשְׁנֵב ס"ק נו). בשעה שמברך על הכרפס יכוון בברכת "בורא פרי האדמה" גם על המרור שאוכל אח"כ (מִשְׁנֵב ס"ק נה). עדיף שבעל הבית יברך ויוציא את כולם ידי חובה.

מגיד – בקריאה יתכוון לקיים מצוות עשה מן התורה של סיפור יציאת מצרים, יש להקפיד שגם הנשים תאמרנה לכל הפחות את הקטעים: "פסח, מצה ומרור" (ס"ק א, חז"ע ס).

רחצה – ייטול ידיו בברכה כדי נטילת ידים לפת ויכוון קודם אכילתו לצאת ידי חובה אכילת מצה. **מוציא מצה** – בוצע מהשלמה העליונה ומן החתוכה שמתחתיו, מכל אחד כזית ויאכל שני הכזיתות ביחד, ובדיעבד אם אכל כזית אחד יוצא, ובמקום קצת צער אף לכתחילה מספיק כזית אחד. וכן אם בני ביתו מרובים ואין מספיק לחלק לכל אחד מהם שני כזיתות ממצות הסדר יכול לתת להם ממצה שמורה אחרת שמחוץ לשולחן ואז די בכזית לכל אחד [ואין הכרח לתת לכל אחד מהם שני כזיתות מן המצות השמורות שמחוץ לשולחן] (עמ' סה, סח).

מרור – יש לכוון בברכת "על אכילת מרור" גם את המרור שבכורך (ולא יברך "האדמה"). זמן אכילת מצה ומרור בברכה עד חצות לילה ואם התעכב עד אחר חצות יאכלם בלי ברכת "מרור" [אבל "האדמה" יברך] וברכת "מצה" לא יברך [אבל "המוציא" יברך] (חז"ע עמ' פא, מִשְׁנֵב ס"ק ו').

שולחן עורך – לא ימלא כרסו בסעודה כדי שיאכל לאחריה את האפיקומן לתאבון (תורת מועדים עמ' קט). יש להימנע לאכול בלילה את הזרוע שצלו לקערת הסדר [אבל למחרת ביום מותר ואם הוא מבושל מותר לאכול בלילה] (ילקו"י פסח ח"ג עמ' כט).

צפון – יזהר לאכול את האפיקומן לפני חצות לילה [12:41] (ש"ע ס' תעג ס"א), ובדיעבד יוצא ידי חובה גם לאחר חצות (חז"ע עמ' קט). וכשאוכלו יאמר: "זכר לקרבן פסח הנאכל על השובע" (כה"ח ס).

☒ אם שכח לאכול אפיקומן ונטל מים אחרונים אם נזכר:

* קודם ברכת המזון [אף אם אמר "הב לן ונברך"] יאכלנו בלא ברכה ואח"כ יברך ברכת המזון.

* אחר ברכת המזון – ייטול ידיו (בברכה אם אוכל כביצה [לספרדים 50 גר' לאשכנזים 57 גר'] [הליכות עולם]) ויברך המוציא ויאכל האפיקומן ויברך ברהמ"ז על כוס שלישית ויברך בורא פרי הגפן וישתה.

* אחר כוס שלישית – אם אכל בסעודה ממצות שמורות אינו צריך לחזור. ואם לא, יטול ידיו (בברכה אם אוכל כביצה) ויאכל האפיקומן ויברך ברהמ"ז, אך לא יחזור וישתה כוס שלישית אלא ימשיך באמירת ההלל (חז"ע עמ' קי).

☒ אסור לאכול שום דבר אחר האפיקומן (ש"ע ס' תעג ס"א) כדי שלא יעבור מפיו טעם המצה של האפיקומן (מִשְׁנֵב ס"ק א) ובדיעבד אם אכל חוזר ואוכל אפיקומן כדי שישאר טעם המצה בפיו (ס) ואם ברך כבר ברכת המזון אינו צריך לחזור ולאכול אפיקומן (חז"ע עמ' קיז-קיד). ולעניין שתיה – מותר לשתות מים (מִשְׁנֵב ס"ק ב, ש"ע ס' רפא ס"א) וכן קפה או תה [אפילו עם סוכר] ושאר משקים שאינם משכרים (חז"ע ס) חוץ מכוס שלישית ורביעית של יין שמותר שהם מתקנת חכמים (ס).

ברך – בברכת המזון לא יסב (ילקו"י ח"ה עמ' טז), אחרי ברכת המזון אסור לדבר עד סיום שתיית כוס שלישית של ברכת המזון (ש"ע ס' קפג עמ' ו' מִשְׁנֵב ס"ק כא).

הלל – יש להיזהר לסיים את ההלל ושתיית כוס רביעית לפני חצות ואם נתאחר עד אחר חצות אף על פי כן יחתמו בברכת "ההלל" בשם ובמלכות (כה"ח ס' תעג ס"ק יד, חז"ע קה).

אין להפסיק בדיבור מתחילת ההלל עד סיום שתיית כוס רביעית ויש להקפיד לשתות רביעית שלמה כדי שיוכל לברך ברכה אחרונה (בִּלְחֵם פ"ח פ' לו ס' כ"ט) ומי שלא הצליח/ה לשתות רביעית יבקש ממי ששתה רביעית שיוציאנו בברכה אחרונה (מִשְׁנֵב ס' תע"ב ס"ק ל).

ראוי להקדים את תפילת שחרית של שבת הבאה (פרשת צו) בגלל סוף זמן אכילת חמץ וכן להקדים מנחה של שבת